

Norberto Černiausko, Akvilės Naudžiūnienės, Mindaugo Nefo

6 klasės istorijos vadovėlio I dalies recenzija

(leidykla „Baltos lankos Klett“, 2024 m.)

Norberto Černiausko, Akvilės Naudžiūnienės, Mindaugo Nefo 6 klasės istorijos vadovėlio I dalies tekstinė ir vaizdinė medžiaga yra pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti mokinių kompetencijas, atitinka dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius. Vadovėlio struktūra atitinka didaktinius dalyko mokymo principus, jame pateikiamos įvairių tipų užduotys, atliepančios visus bendrosiose programose aprašytus pasiekimų lygius ir skatinančios taikyti įvairius mokymosi metodus. Jame nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais. Vadovėlio turinyje nėra diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, užtikrinamas pagarbos asmenų įvairovei principas.

Vadovėlio turinyje pateikiami situacijų, įvykių, reiškinių, procesų, asmenybių veiklos aprašymai, iliustracijos, užduotys, nepažeidžiantys asmens teisių ir laisvių bei pagrindinių tarptautinės teisės principų, vengiama neigiamas emocines reakcijas keliančių asociacijų, būdvardžių ir kategoriškų apibendrinimų, nėra neigiamų ar kitokių lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai. Taip pat vadovėlyje pateikiama medžiaga atitinka specialiuosius reikalavimus: atskiros dalys logiškai dera tarpusavyje, vaizdinė medžiaga tikslingai dera su turinio elementais, pateikiamos skirtingo sudėtingumo užduotys, klausimų ir užduočių formuluotės aiškios atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams.

Pirmas vadovėlio skyrius skirtas istorijos periodizacijai. Jame mokiniai išsamiai supažindinami su istorijos periodais ir esminiais jų bruožais. Tekstas iliustruojamas nuotraukomis, pateikiama istorijos periodų laiko juosta ir net keletas lentelių. Lentelėse mokiniai ras trumpą ir aiškia informaciją (beje, dalį informacijos autoriai visame vadovėlyje pateikia būtent lentelėse). Išskiriant visuotinės istorijos periodų svarbiausius įvykius atskiroje dalyje pateikiami svarbiausi to meto įvykiai Lietuvoje (tik prie Naujųjų laikų Lietuvos įvykių būtinai pridėčiau Lietuvos nepriklausomybės paskelbimą 1918-02-16). Toks įvykių sugretinimas padės mokiniams suvokti Lietuvos vietą pasaulyje ir susieti visuotinės istorijos įvykius su įvykiais Lietuvoje.

Visas vadovėlio tekstas gausiai iliustruotas (džiugu, kad autoriai įdėjo nuotraukų iš skirtingų Lietuvos vietovių), parinktos labai įvairių ir įdomių šaltinių ištraukos, kurios padės mokiniui lengviau perprasti medžiagą. Skiltyse „Tyrinėkite“ ir „Skydas“ pateikiamos įtraukiančios ir įvairias mokinių kompetencijas ugdančios užduotys (pvz., atlikti mokyklos mokinių apklausą, pasidomėti archeologų, dirbančių po vandeniu, veiklos specifika, surasti informaciją apie savo gyvenamosios vietovės istorinius objektus ir ja pasinaudojant atlikti kūrybinius darbus ir pan.). Labai gausiai iliustruotos temos apie didžiuosius Lietuvos miestus – bet kurios Lietuvos vietovės mokinys galės susidaryti vaizdą apie aprašomą miestą, svarbiausius jo pastatus, gatves ar žymius žmones. Vadovėlio medžiaga siejama su temomis, kurias mokiniai mokėsi penktoje klasėje, taip pat greta senųjų įvykių pristatomi ir pakankamai nauji (pvz., raidės „ė“ ir paminklo jai istorija). Išsamiai, su daugybe faktų mokiniams pristatytos tautinių mažumų Lietuvoje istorijos, jų papročiai, religija, gyvenimas šiais laikais. Istorijos pamokų metu, pažinę kitų tautų atstovų istoriją, mokiniai ugdysis toleranciją, suvoks, kuo išskirtiniai kiekvienos bendruomenės nariai.

Antrame skyriuje esančią Kernavės piliakalnių lentelę būtų tikslinga papildyti ir žemėlapiu ar planu, kuriame būtų surašyti piliakalnių pavadinimai. Trečiame skyriuje, pristatant romantizmo laikotarpio kūrėjus, išvardinta pernelyg daug asmenybių (vien ne lietuvių tautybės apie aštuonis), paminėta ir baltarusių poetė Ciotka ir lietuviybės puoselėtoja Marija Peseckaitė-Šlapelienė. Tiek asmenybių šeštokui gerokai per daug, reikėtų paminėti tik pačias svarbiausias. Tekstą apie Kauno modernizmo architektūrą reikėtų sutrumpinti. Kilo klausimas dėl autorių naudojamo Dangės upės vardo, kalbininkai pataria upę geriau vadinti Dane (<https://klaipedos-r.lt/valstybine-kalba/kalbos-ziupsneliai/ar-galima-danes-upe-vadinti-dange/>). Ketvirtame skyriuje į krikščionybės sąvokų žodynėlį siūlyčiau įtraukti ir žodį „kardinolas“, nes mokiniai dažnai sąvokos nesupranta ir nežino.

Apibendrinant galima teigti, kad 6 klasės istorijos vadovėlio I dalis visiškai atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėlių reikalavimus.

Istorijos mokytoja ekspertė Rasa Burinskienė

R. Burinsk.